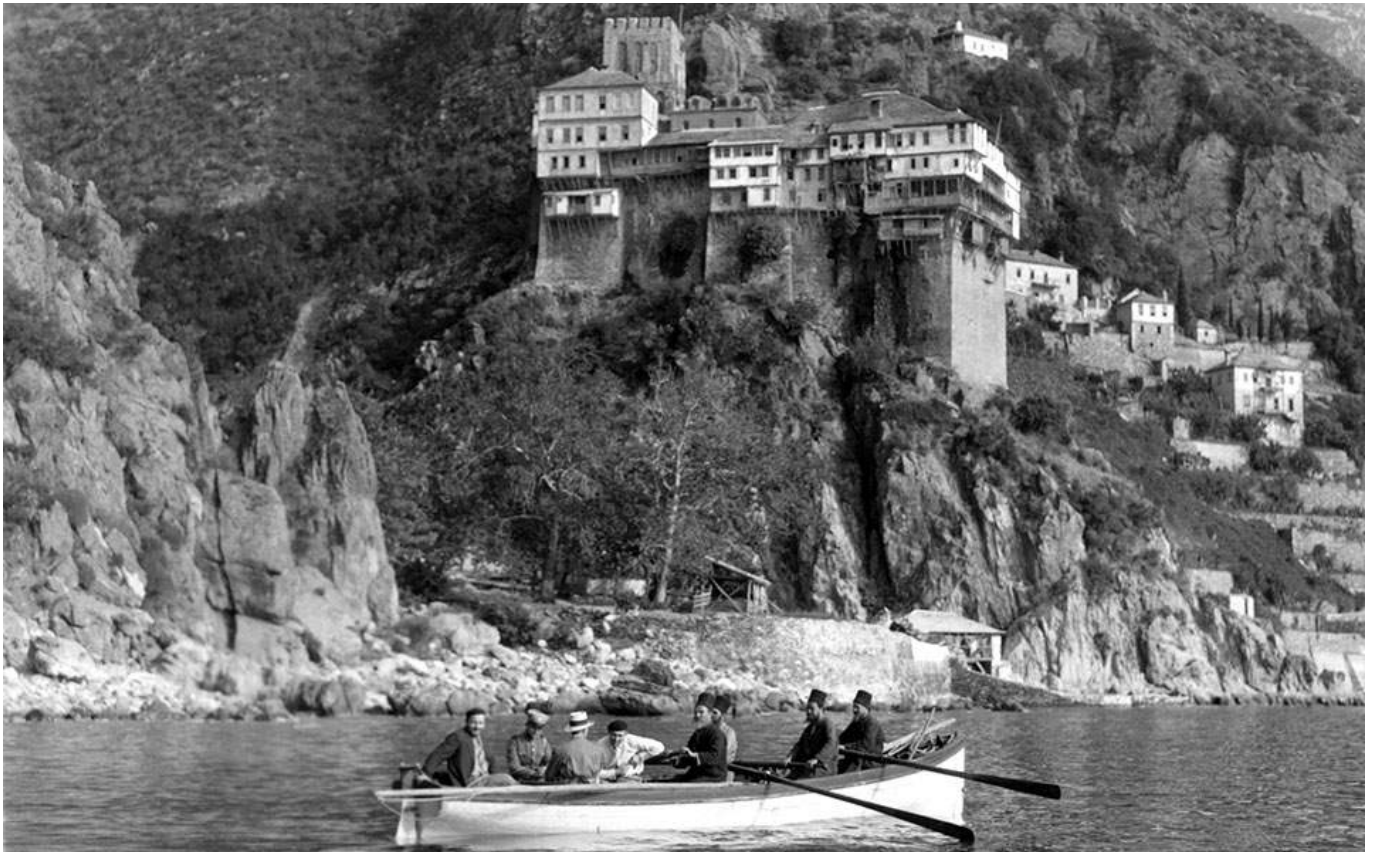
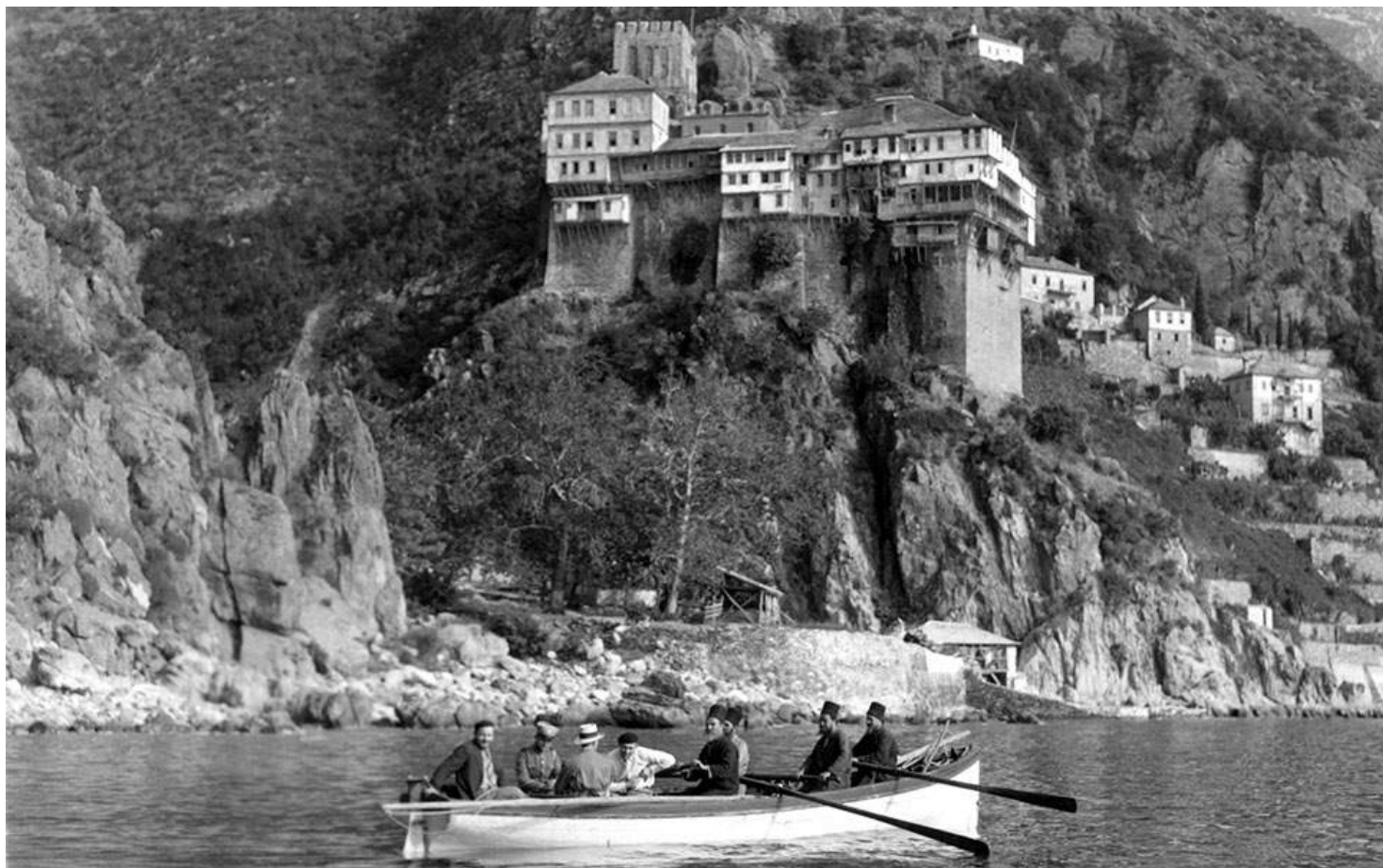

10 Δεκεμβρίου 2019

Ενας θησαυρός «θαμμένος» στο Πρίνστον· 268 φωτογραφίες του Αγίου Όρους και ένα φιλμ του 1929!

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία / Άγιον Όρος / Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός / Θέατρο, Κινηματογράφος, Ντοκυμανταίρ, TV και Διαδίκτυο / Ιστορία, Αρχαιολογία, Παλαιογραφία, Στρατιωτικά & Εθνικά θέματα / Προσκυνήματα-Οδοιπορικά-Τουρισμός](#)

Από τον περίπλου του Αγίου Ορους για τη φωτογράφιση. Στη βάρκα πρώτος αριστερά ο Βλαντιμίρ Περφίλιεφ. Στο βάθος, η Μονή Διονυσίου

Η ανακάλυψη ενός φιλμ με πλάνα από την Ελλάδα του 1929 στις μέρες μας ισοδυναμεί με πολύτιμο εύρημα μιας αρχαιολογικής ανασκαφής. Ειδικά όταν η κινούμενη εικόνα συνοδεύεται από ένα πλούσιο φωτογραφικό αρχείο με σπάνια ντοκουμέντα για τον τόπο μας, που φέρουν την υπογραφή του βραβευμένου φωτογράφου και κινηματο-γραφιστή, Φλόιντ Κρόσμπι (1899-1985).

Το οπτικό υλικό, «θαμμένο» επί δεκαετίες, βρέθηκε πρόσφατα στο Πανεπιστήμιο του Πρίνστον και τα αρχικά αποτελέσματα της έρευνας επιστημόνων του εκπαιδευτικού ιδρύματος και της Αγιορειτικής Εστίας Θεσσαλονίκης, αποκαλύπτουν την πρώτη μέχρι σήμερα γνωστή αποστολή Αμερικανών περιηγητών στο Άγιον Όρος και στα Μετέωρα. Αυτοί ήταν έξαλλου οι προορισμοί τριών καλλιτεχνών που ταξίδεψαν πριν από 90 χρόνια στην Ευρώπη για να καταγράψουν αποκλειστικά και μόνο τους δυο ιερούς τόπους της χώρας μας. Μια κινηματογραφική ταινία διάρκειας 33 λεπτών και 336 συνολικά φωτογραφίες διασώζονται από εκείνο το μακρινό τους ταξίδι.

«No womans's land» τιτλοφόρησαν την αποστολή τους και ήταν, όπως φαίνεται,

το αρχικό κίνητρο: να μεταφέρουν στον νέο κόσμο εικόνες από «μια χερσόνησο που δεν μοιάζει με κανένα άλλο μέρος του κόσμου. Εναν τόπο όπου καμία γυναίκα –ούτε θηλυκό ζώο– δεν έχει ζήσει εδώ και επτακόσια χρόνια», όπως περιέγραφε με ενθουσιασμό, χρόνια μετά, το 1972, ο Φλόιντ Κρόσμπι. Είχε απορρίψει γι' αυτό το ταξίδι πρόταση συνεργασίας για τα γυρίσματα μιας ταινίας στον σκηνοθέτη Ρόμπερτ Φλάχερτι. Δύο χρόνια αργότερα κέρδιζε το Οσκαρ (1931) φωτογραφίας για την ταινία «Tabu: a Story of the South Seas» του Γερμανού σκηνοθέτη Μουρνάου και, στα μέσα του αιώνα, τις θετικές κριτικές για την εντυπωσιακή ασπρόμαυρη φωτογραφία του σε μία από τις καλύτερες ταινίες όλων των εποχών «Το τρένο θα σφυρίξει τρεις φορές» (1952) στο δραματικό γουέστερν του Φρεντ Τσίνεμαν.

Ήταν τέλη της δεκαετίας του '20, ο ήχος στην κινούμενη εικόνα βρισκόταν σε πειραματικό στάδιο, όταν ο Κρόσμπι και ο αρχιτέκτονας ασχολούμενος με τέχνες, Γκόραν Μακ Κόρμικ (1898-1967) –μέλος της οικογένειας Μακ Κόρμικ που έφερε επανάσταση στη γεωργική βιομηχανία αρχές του 19ου– πείθονται από τον Ρώσο εμιγκρέ, ζωγράφο Βλαντιμίρ Περφίλιεφ να διοργανώσουν ένα ταξίδι στην Ελλάδα για να εξερευνήσουν τις δύο μεγάλες μοναστικές πολιτείες. Χρηματοδότης του ταξιδιού είναι ο Μακ Κόρμικ και διοργανωτής ο Περφίλιεφ, γεννημένος στην ανατολική Σιβηρία που είχε καταφύγει στις ΗΠΑ μετά την Οκτωβριανή Επανάσταση, αφού υπηρέτησε στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Γνώριζε την ιστορία της Αθωνικής Πολιτείας και είχε διασυνδέσεις με μοναχούς συμπατριώτες του στο ρωσικό μοναστήρι του Αγίου Παντελεήμονα.

Πρώτος σταθμός: Πειραιάς

Οι τρεις νέοι καλλιτέχνες εξοπλισμένοι με τις πιο σύγχρονες μηχανές της εποχής για φωτογραφικές και κινηματογραφικές λήψεις, αποβιβάζονται στον Πειραιά, πιθανότατα το φθινόπωρο του 1929. Από τη σύντομη διαμονή τους στην Αθήνα διασώζονται μια φωτογραφία και δύο κινηματογραφικά πλάνα με την Ακρόπολη και τον Λυκαβηττό καθώς και τέσσερις φωτογραφίες από τη Θεσσαλονίκη όπου έκαναν στάση διανυκτερεύοντας πιθανότατα στο «Μεντιτερανέ».

Το ταξίδι τους στο Άγιον Όρος (με συνοδό και διερμηνέα τον 20χρονο τότε Αναστάσιο Χατζημήτσο, μετέπειτα καθηγητή αγγλικής γλώσσας, λογοτέχνη και ποιητή) και στα Μετέωρα διαρκεί 2,5 μήνες. «Δεν διασώζεται ημερολόγιο ή κάποια έγγραφη καταγραφή και δεν είναι γνωστές λεπτομέρειες από την περιήγηση, τις επαφές και τα μοναστήρια που επισκέφτηκαν. Ενας πίνακας που συνέταξε πολύ αργότερα ο Γκόραν Μακ Κόρμικ –ενδεχομένως όταν παρέδωσε το υλικό στο

Πρίνστον ως απόφοιτος του- σε μια προσπάθεια να ταυτοποιήσει τις φωτογραφίες με τους τόπους και τις μονές που επισκέφθηκαν, φέρει πολλά λάθη και υποδηλώνει ότι δεν συμπληρώθηκε κατά τη διάρκεια του ταξιδιού», εξηγεί ο διευθυντής της Αγιορειτικής Εστίας Αναστάσης Ντούρος. Η μοναδική πηγή πληροφοριών για το ταξίδι προέρχεται από μια διήγηση του Κρόσμπι προς τον Nick Pasquarielo, η οποία φυλάσσεται ως προφορική μαρτυρία στο American Film Institut.

«Η ιδέα για το ταξίδι στο Άγιον Όρος ήταν να κάνω κινηματογραφικά πλάνα για να τα χρησιμοποιήσει στις διαλέξεις του ο ζωγράφος και λέκτορας Περφίλιεφ», αναφέρει. Στην ίδια μαρτυρία, περιγράφει το Άγιον Όρος ως ένα «φανταστικό τόπο» και το ταξίδι τους από τις πιο «συναρπαστικές εμπειρίες». «(...) Δεν μοιάζει με κανένα άλλο μέρος του κόσμου. (...) Δεν υπήρχαν δρόμοι, μόνο μονοπάτια και για να μετακινηθείς είτε περπατούσες, είτε χρησιμοποιούσες γαϊδούρια. (...) Το μόνο που άκουγες ήταν οι ήχοι από τις καμπάνες των εκκλησιών και από τον πελεκισμό των ξύλων».

Όλα ξεκίνησαν από... ένα βαρελάκι ξεχασμένο πίσω από μια ντουλάπα

Το νήμα της έρευνας για εκείνη τη μακρινή αποστολή άρχισε να ξεδιπλώνει ένα βαρελάκι. Βρέθηκε πίσω από μια ντουλάπα, το 2016, κατά τη διάρκεια μετακόμισης του τμήματος Τέχνης και Αρχαιολογίας. Μέσα του διέσωζε σε ειδικά «κάνιστρα» κινηματογραφικό φιλμ με πλάνα από το Άγιον Όρος, τα Μετέωρα και την Καλαμπάκα. Κάποια από αυτά διατηρούνταν σε σχετικά καλή κατάσταση, άλλα είχαν καταστραφεί. Η ψηφιοποίησή τους άνοιξε τα μονοπάτια της έρευνας. Η επιμελήτρια του τμήματος φωτογραφικών αρχείων του Πανεπιστημίου του Πρίνστον Τζούλια Γκέρχαρτ σε συνεργασία με την μεταδιδακτορική ερευνήτρια του τμήματος Μεσαιωνικής Τέχνης Μαρία-Αλέσια Ρόσι, ελληνικής καταγωγής, ταυτοποίησαν το περιεχόμενο του φιλμ με ένα φωτογραφικό άλμπουμ που υπήρχε επί δεκαετίες ανεξερεύνητο στα αρχεία του πανεπιστημίου. Το παζλ άρχισε να συμπληρώνει η ενδεδειγμένη έρευνα που πραγματοποιεί ο Αναστάσης Ντούρος* με τη συνεργασία μιας ομάδας επιστημόνων-ερευνητών του Αγίου Όρους. Το φωτογραφικό αρχείο περιλαμβάνει 80 φωτογραφίες σε γυάλινες πλάκες, εκ των οποίων οι 16 επιχρωματισμένες και 256 εκτυπωμένες ασπρόμαυρες φωτογραφίες διαφόρων διαστάσεων. Οι 268 απεικονίζουν το Άγιον Όρος, 51 τα Μετέωρα και την Καλαμπάκα, 4 τη Θεσσαλονίκη, μία την Αθήνα και 12 άγνωστες τοποθεσίες.

Ο στόχος

Σε αντίθεση με τις περισσότερες αποστολές (π.χ. Μπουασονά), οι Αμερικανοί δεν έχουν στόχο να μεταφέρουν τη θρησκευτική κατάνυξη, ούτε να καταγράψουν τους κειμηλιακούς θησαυρούς της Αθωνικής Πολιτείας. Απαθανατίζουν κυρίως σκηνές από τον καθημερινό βίο, τα διακονήματα, τα μοναστηριακά συγκροτήματα με λεπτομέρειες αρχιτεκτονικού ενδιαφέροντος και τους ανθρώπους της μοναστικής πολιτείας. Στις φωτογραφίες τους κυριαρχούν πορτρέτα, συλλογικές εργασίες (τρύγος, μάζεμα καρυδιών, φιλοξενία κ.ά.), εξωτερικές και εσωτερικές εικόνες από τις Μονές Μεγίστης Λαύρας, Αγίου Παντελεήμονος, Χιλανδαρίου, Βατοπεδίου, Δοχειαρίου, Εσφιγμένου, Ζωγράφου, Ξενοφώντος και εξωτερικές λήψεις καθιδρυμάτων με τον περιβάλλοντα χώρο από τις μονές Διονυσίου, Ξηροποτάμου, Σιμωνόπετρας, τη σκήτη Αγίου Ανδρέα, τα Καυσοκαλύβια και τις Καρυές). Στα Μετέωρα, εκτός από τα μοναστήρια και τις σκήτες στους βράχους των Μετεώρων καταγράφουν ομάδες κτηνοτρόφων που κατεβαίνουν για να ξεχειμωνιάσουν στον θεσσαλικό κάμπο. Η εικόνα με τις ξυπόλυτες γυναίκες να διασχίζουν πεζή τα ορμητικά νερά του Πηνειού, ενώ οι άνδρες μετακινούνται καβάλα στα άλογα, δεν θα μπορούσε να αφήσει αδιάφορους τους τρεις Αμερικανούς.

Πολλές φωτογραφίες καθώς και μεγάλο μέρος του κινηματογραφικού φιλμ είναι αφιερωμένα σε έναν Ρώσο ερημίτη-αναχωρητή. «Η περίπτωσή του δεν είναι καθόλου απλή», εξηγεί ο Αναστάσης Ντούρος. «Τόσο η εμφάνισή του (κοντή γενειάδα και χωρίς ράσο) όσο και η συμπεριφορά του γέννησαν αρχικά πολλά ερωτήματα για την ύπαρξη αυτού του προσώπου ως μοναχού. Η πρώτη σκέψη ήταν ότι πρόκειται για σκηνοθετημένες εικόνες με έναν ηθοποιό που υποδύεται τον μοναχό». Στην πορεία της έρευνας διαπιστώθηκε ότι πρόκειται για τον Μεγαλόσχημο Μοναχό Ηλία Αμίνσκι. Ο μοναχός Ηλίας από την επαρχία του Καμνέτς-Ποντόλσκ, το 1904 δεν εγκατέλειψε απλώς τα εγκόσμια και μια σημαντική θέση στα εργοστάσια Τερέστσενκο, για να μονάσει στο ρωσικό μοναστήρι αλλά για να ζήσει στο δάσος της Μονής Παντελεήμονος (με την ευλογία του πατέρα Αγαθόδωρου (Μπουντάνοφ). Ο «διά Χριστόν σαλός» κατοικούσε επί τριάντα χρόνια σε σπηλιά βράχου, έτρωγε μόνο χόρτα και καρπούς, δεν μιλούσε, δεν φορούσε ράσο και τα κουρέλια μετά βίας κάλυπταν το σώμα του. Η περίπτωση του αναχωρητή μοναχού Ηλία είχε δημοσιευθεί στους New York Times.

Οι επαγγελματικές λήψεις, υψηλής ποιότητας, ειδικά του Κρόσμπι, φέρνουν στις μέρες μας ένα ακόμα σπουδαίο θησαυρό μακραίνοντας τον κατάλογο των αρχείων ξένων φωτογράφων (Π. Σεμπαστιάνοφ, Α. Ρίλεϊ, Χαμίδ Αλί Σαμί Βέη, Λε Κορμπυζιέ, Αντουάν Μπον, Φρεντ Μπουασονά κ.ά.) που έμειναν στην ιστορία για τις

αποστολές τους στην Αθωνική Πολιτεία.

* Το αρχείο του Πρίνστον παρουσίασε χθες ο Αναστάσης Ντούρος στο 4ο Επιστημονικό Εργαστήριο της Αγιορειτικής Εστίας (12 μ., αμφιθέατρο «Στέφανος Δραγούμης» Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού Θεσσαλονίκης) ενώ θα παρουσιασθεί και σε έκθεση τον ερχόμενο Μάιο στην Αγιορειτική Εστία Θεσσαλονίκης.

[ΓΙΩΤΑ ΜΥΡΤΣΙΩΤΗ](#)

<https://www.kathimerini.gr>

Αναδημοσίευση από: [Αγιορείτικες Μνήμες](#)